

WE ARE

Human Rights Bureau

Орієнтири інтеграції України до ЄС у сфері прав людини та соціальної політики

Аналітична записка щодо розділів 23, 24 та 19 переговорного процесу

Станом на 22 травня 2026 року

Ключовий висновок

Для Європейського Союзу питання злочинів ненависті, мови ворожнечі, правового визнання одностатевих партнерств, недискримінації у сфері праці, органів з питань рівності та соціальної політики є не периферійними темами. Вони входять до оцінки того, чи здатна Україна перетворювати задекларовані права на дієві правові та інституційні механізми. Саме тому розділи 23, 24 та 19 переговорного процесу треба читати разом: як перевірку верховенства права, інституційної спроможності й соціальної стійкості держави.

Що аналізує ця записка

Записка аналізує ті питання, які на підставі звітів Європейської Комісії за 2023–2025 роки, переговорної рамки, дорожніх карт і релевантного *acquis* з найбільшою ймовірністю визначатимуть темп і достовірність наближення України у поточному переговорному циклі: мову ворожнечі та злочини ненависті, рівність ЛГБТІК+ людей, правове визнання одностатевих партнерств, недискримінацію у сфері праці, гендерну рівність, спроможність органів з питань рівності та майбутній напрям Національної стратегії у сфері прав людини.

Аналітична рамка

У переговорному процесі між Україною та Європейським Союзом розділи 23 «Судова влада та основоположні права», 24 «Юстиція, свобода та безпека» і 19 «Соціальна політика та зайнятість» визначають рамку оцінювання не лише окремих реформ, а здатності держави переводити їх у стійкі правові та інституційні механізми. У кластерній логіці розширення верховенство права, основоположні права та соціальний *acquis* впливають не на вузький секторальний сегмент, а на довіру до всього переговорного процесу, його ритм і політичну достовірність. Права людини й соціальна політика в цій системі є не додатком до «великих» реформ, а одним із критеріїв того, чи є саме реформування переконливим. [1] [2] [3] [4] [5] [6]

Формальний перелік орієнтирів, затверджений Радою, у вичерпному вигляді не відтворений в одному публічному документі. Тому цей аналіз спирається на систематичну реконструкцію пріоритетів із первинних джерел ЄС, практики ЄСПЛ, стандартів Ради Європи і чинної української нормативної рамки. Такий підхід не підмінює офіційну позицію ЄС, але дозволяє побачити, які питання повторюються у звітах Комісії, дорожніх картах і секторальних стандартах, а отже, найімовірніше впливатимуть на оцінку достовірності реформ у найближчому звітному циклі. [3] [4] [5] [6] [14] [15] [16]

Нормативні орієнтири ЄС: від кримінального права до соціального acquis

Кримінально-правовим орієнтиром ЄС у сфері найбільш тяжких форм мови ворожнечі залишається Рамкове рішення Ради 2008/913/JHA. Воно стосується боротьби з певними формами та проявами расизму і ксенофобії засобами кримінального права, зокрема публічного підбурювання до насильства або ненависті, а також врахування расистського чи ксенофобного мотиву як обтяжувальної обставини. Для України ключове значення має не механічне перенесення цього акта на всі форми упередженої ворожості, а правова логіка, яку він задає: закон має чітко відмежовувати кримінально каране підбурювання від некримінальних форм дискримінаційного висловлювання, забезпечувати правову визначеність понять і створювати модель правозастосування, у якій мотив упередження не губиться в загальних складах злочину. [8]

Водночас для України оцінка не обмежується тільки рамкою расизму й ксенофобії. Ukraine Reports, стандарти Ради Європи, ECRI та документи з антидискримінаційної реформи послідовно вказують на потребу охоплення сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності у законодавстві про злочини ненависті. Тому правильна рамка для України є подвійною: Рамкове рішення 2008/913/JHA задає базову кримінально-правову архітектуру для найтяжчих форм ворожнечі, а ширші стандарти ЄС і Ради Європи формують очікування щодо повного й недискримінаційного переліку захищених ознак, включно із СОГІ. [6] [8] [22] [23]

Другий нормативний вузол пов'язаний із правами ЛГБТІК+ людей. Стратегія рівності ЛГБТІК 2020–2025 років закріпила підхід, за яким боротьба з дискримінацією, безпека, інклюзивність суспільства та зовнішній вимір рівності становлять єдину політичну рамку. Нова Стратегія рівності ЛГБТІК+ на 2026–2030 роки не змінює цього вектора, а посилює його: особливу вагу отримують захист від насильства й ненависті, спроможність спільнот, підтримка органів з питань рівності та системне врахування принципу рівності в різних напрямках політики, включно з політикою розширення. Для країни-кандидатки це означає, що ставлення до ЛГБТІК+ рівності дедалі меншою мірою сприймається як «окрема тема» і дедалі більшою — як індикатор загальної якості верховенства права та інституційної зрілості. [12] [13] [4] [5] [6]

У розділі 19 центральне значення має Директива 2000/78/ЄС, яка встановлює загальні рамки рівного ставлення у сфері зайнятості та професійної діяльності. Її вимоги виходять за межі формальної заборони дискримінації. Йдеться про повноцінну правову архітектуру: чіткі визначення прямої і непрямой дискримінації, домагань і віктимізації, належний режим розумного пристосування для осіб з інвалідністю, дієві засоби захисту, ефективні санкції та доступні механізми звернення по захист. Після ухвалення у 2024 році директив 2024/1499 і 2024/1500 щодо органів з питань рівності ця архітектура стала ще вимогливішою: для країн-кандидаток уже недостатньо мати антидискримінаційний закон і формально визначений орган, потрібна інституція з реальною незалежністю, повноваженнями, ресурсами і здатністю допомагати потерпілим та впливати на системну практику. [7] [9] [10]

Європейський стовп соціальних прав і План дій до нього не підміняють обов'язковий *acquis*, але задають політичну рамку, через яку Єврокомісія читає розділ 19 у країнах-кандидатках. Ідеться не лише про рівність як принцип, а про те, чи здатна держава забезпечити реальний доступ до праці, соціального захисту, доглядових послуг, підтримки осіб з інвалідністю, рівного ставлення на роботі та подолання бідності. У випадку України цей вимір набуває особливої ваги, оскільки повномасштабна війна радикально змінила структуру ринку праці, посилила доглядове навантаження, поглибила регіональні й гендерні розриви та вивела на передній план групи, які одночасно переживають кілька форм вразливості. [11] [6] [25] [26] [28]

Взаємообумовленість розділів 23, 24 та 19 у переговорній рамці

Переговорна рамка, ухвалена у червні 2024 року, і дорожні карти з верховенства права, ухвалені у травні 2025 року, встановлюють ієрархію очікувань, у якій розділи 23, 24 і 19 взаємно обумовлюють одне одного. Розділ 23 задає рамку довіри для всього кластера. Відсутність прогресу щодо криміналізації злочинів ненависті, правового визнання одностатевих партнерств і посилення архітектури рівності не блокує автоматично будь-яке позитивне оцінювання, але істотно обмежує переконливість реформ у сфері основоположних прав і впливає на те, як Комісія оцінює якість наближення України до *acquis*. [2] [3] [6] [14] [20] [21] [23]

Безпосередньо пов'язані орієнтири включають законодавство, сумісне з базовою логікою Рамкового рішення 2008/913/JHA, стандартами Ради Європи та ECRI; пряме охоплення сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності у законодавстві про злочини ненависті; законодавче рішення про реєстровані партнерства на виконання рішення ЄСПЛ у справі *Maumulakhin and Markiv v. Ukraine*; а також перегляд мандату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини відповідно до Паризьких принципів і *Venice Principles*. [6] [8] [14] [21] [22] [23]

Розділ 24 формує операційний вимір тих самих зобов'язань. Ухвалення законодавства про злочини ненависті матиме цінність лише за умови, що поліція і прокуратура системно фіксують упереджений мотив, розслідують відповідні злочини і оприлюднюють дезагреговані дані. Слабкість правозастосування тут є не технічною недосконалістю, а самостійною структурною проблемою, яку Комісія оцінює окремо від якості законодавчого тексту. Стала безкарність і ненадійність статистики злочинів ненависті безпосередньо підривають довіру до заявленого прогресу в розділі 23. [4] [5] [6] [8] [22]

Розділ 19 залишається на ранньому етапі підготовки, і це відставання не є нейтральним щодо двох інших розділів. Відсутність сучасної трудової рамки, повністю узгодженої з Директивою 2000/78/EC, і слабкість архітектури органів з питань рівності у сфері праці означають, що антидискримінаційні зобов'язання, задекларовані в розділі 23, лишаться без секторального підкріплення. Ухвалення у 2024 році директив 2024/1499 і 2024/1500 суттєво підняло планку вимог: Україна тепер орієнтується не на статичний *acquis*, а на стандарт, що оновлюється. [6] [7] [9] [10]

Що саме фіксують Ukraine Reports 2023–2025

Ukraine Report 2023 охоплює червень 2022 — червень 2023 року і є першою повною оцінкою України у форматі розширення. Звіт підтверджує загальну відповідність ключовим міжнародним інструментам у сфері прав людини та стійкість демократичних інституцій в умовах повномасштабної війни, однак фіксує структурні прогалини в імплементації основоположних прав — насамперед у сферах недискримінації та деінституціалізації. Для теми ЛГБТІК+ рівності найважливіше те, що Комісія прямо звернула увагу на відсутність чіткої кримінально-правової відповіді на злочини ненависті за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, а також на невиконані зобов'язання щодо цивільних партнерств, уже закладені в Національній стратегії у сфері прав людини та плані дій до неї. [4] [15] [16]

Ukraine Report 2024 показав не зміну порядку денного, а його інституційне затвердіння. Після рішення Європейської Ради у грудні 2023 року та відкриття переговорів у червні 2024 року Комісія знову підтвердила, що Україна має певний рівень підготовки у розділах 23 і 24, але в розділі 19 залишається на ранньому етапі. Саме у звіті 2024 року чіткіше проступає характер проблеми: у сфері основоположних прав ЄС бачить не розрізнені затримки, а незавершену інституційну рамку — від захисту даних і спроможності Омбудсмена до неповного законодавства про злочини ненависті; у сфері соціальної політики — не лише брак нових норм, а й слабкість інспекції праці, нестачу сучасної рамки трудового права та недостатню захищеність вразливих груп. [5] [7] [9] [10]

Ukraine Report 2025, який охоплює вересень 2024 — вересень 2025 року, є першим звітом, що оцінює Україну у повному режимі переговорів за дорожніми картами з верховенства права, реформи публічної адміністрації та демократичних інституцій. Комісія визнала певний прогрес у низці сфер, але прямо зафіксувала тривалу відсутність поступу у двох питаннях, що повторюються у звітах від 2023 року: криміналізація злочинів ненависті та запровадження цивільних партнерств. У розділі 19 звіт визнав окремі позитивні кроки, зокрема в деінституціалізації та пілотуванні нових моделей соціальних послуг, проте не змінив базової оцінки: Україна все ще не має повною мірою узгодженої з *acquis* системи трудового права, охорони праці та недискримінації у сфері зайнятості. Це означає, що для ЄС ключовим стає вже не питання намірів, а питання достовірності імплементації. [6] [23]

Станом на 22 травня 2026 року нового Ukraine Report за 2026 рік ще немає. Водночас парламентські та урядові процеси 2025–2026 років демонструють посилення тиску на ухвалення рішень щодо злочинів з упередженим мотивом, правового визнання одностатевих партнерств і антидискримінаційної модернізації. Якщо ці вузли залишаться нерозв'язаними до наступного звітного циклу, Комісія, ймовірно, розглядатиме їх не як разові затримки, а як повторювану проблему імплементації у найбільш чутливих сегментах розділів 23 і 19 — з відповідними наслідками для оцінки достовірності реформ. [6] [20] [21] [23]

Українська рамка: де проходять основні лінії дефіциту

Україна має певну нормативну базу у сфері реагування на ворожнечу та дискримінацію. Стаття 161 Кримінального кодексу криміналізує порушення рівноправності громадян за рядом ознак; Кодекс законів про працю містить антидискримінаційні положення у сфері праці; Закон «Про медіа» 2022 року містить заборони, релевантні для дискримінаційного та ворожого контенту в медійному середовищі; Національна поліція проходила навчання щодо розслідування злочинів ненависті в межах міжнародної співпраці. Однак ця база лишається фрагментарною і не утворює передбачуваної архітектури реагування. [17] [18] [22]

Законопроект № 5488, поданий у 2021 році, засвідчив наявність інституційного розуміння потреби реформи, але 17 липня 2025 року його було відкликано. Новим актуальним законодавчим вузлом став проєкт № 13597, зареєстрований 4 серпня 2025 року як євроінтеграційний і включений до порядку денного 10 лютого 2026 року; станом на дату цієї записки він опрацьовується в комітеті. Сам факт появи нового законопроекту є важливим, але для переговорної оцінки вирішальним буде не реєстрація ініціативи, а її якість, відповідність стандартам правової визначеності, захист свободи вираження поглядів і здатність створити дієву модель кваліфікації, доказування та обліку упередженого мотиву. [19] [20]

Основні дефіцити залишаються сталими. По-перше, стаття 161 КК України змішує в одному складі елементи дискримінації, мови ворожнечі та злочинів ненависті, що ускладнює передбачувану модель переслідування і генерує правову невизначеність, яку фіксують міжнародні та національні оцінки. По-друге, сексуальна орієнтація і гендерна ідентичність прямо не перелічені як захищені ознаки у Кримінальному кодексі, а інциденти на ґрунті СОГІ-ненависті часто кваліфікуються через загальні склади, зокрема як хуліганство. По-третє, надійної національної системи збору, дезагрегації і публікації даних про злочини ненависті досі немає: Комісія не може оцінити тенденції без вимірювання, а ненадійність статистики лишається структурним ризиком. [6] [18] [20] [22]

Реформа, сумісна з європейською логікою, потребує не точкових поправок, а архітектурної перебудови: чіткого розмежування кримінально караного підбурювання і некримінальних форм дискримінаційного висловлювання; системи обтяжувальних обставин, що охоплює повний перелік захищених ознак, включно із СОГІ; стандартизованого протоколу фіксації упередженого мотиву для поліції та прокуратури; і публічної статистики, яка дозволяє відстежувати не лише кількість заяв, а й шлях справи від первинної кваліфікації до судового рішення. [8] [20] [22] [23]

Україна зробила видимі кроки в розбудові антидискримінаційного законодавства у сфері СОГІ: поправки до трудового законодавства, положення Закону «Про медіа», зростання суспільної підтримки рівних прав та наявність законодавчих ініціатив, зокрема проєкту № 9103 і напрацювань Міністерства юстиції щодо реєстрованих партнерств. Водночас жодне із цих рішень не доведене до ухвалення. Після рішення ЄСПЛ у справі *Maumulakhin and Markiv v. Ukraine* правова невидимість одностатевих пар стала не лише питанням рівності, а й прямим

індикатором невиконаного позитивного обов'язку держави за статтею 8 у поєднанні зі статтею 14 ЄКПЛ. Комісія послідовно фіксує цю прогалину як критичну з 2023 року. [14] [21] [4] [5] [6]

ЄС оцінюватиме не лише факт ухвалення закону про реєстровані партнерства, а й архітектуру його імплементації: забезпечення прав у спадкуванні, соціальному захисті, оподаткуванні, міграційному праві та статусі найближчого родича. Воєнний контекст робить ці питання особливо практичними для партнерів військовослужбовців ЛГБТІК+, які можуть не мати гарантованого доступу до інформації, соціальних прав, поховання, виплат або пенсій у зв'язку з втратою годувальника. Це не абстрактний дефіцит рівності, а конкретна інституційна прогалина в системі захисту людей, які беруть участь у захисті держави або є близькими членами їхніх сімей. [14] [21] [29] [30]

Аргумент про «воєнну паузу» в реформуванні має обмежену правову силу. Рішення ЄСПЛ у справі *Maumulakhin and Markiv* не містить умови про відтермінування виконання через збройний конфлікт, а сам по собі воєнний стан не звільняє державу від обов'язку забезпечити ефективний захист прав, якщо держава не доведе необхідності й пропорційності будь-яких відступів у межах статті 15 ЄКПЛ. Навпаки, саме воєнний контекст робить правову невидимість одностатевих партнерств гострішою, оскільки статус найближчого родича, соціальні виплати, поховання, медична інформація і пенсійні права набувають безпосереднього практичного значення. [14] [29] [30]

Антидискримінаційна рамка України є ширшою, ніж кримінально-правовий блок, але й вона не відповідає повною мірою сучасним орієнтирам ЄС. Закон «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» створив загальну нормативну основу, однак на практиці Україна й далі стикається з неповними визначеннями, обмеженою процесуальною спроможністю та нестачею ефективних засобів захисту. Повна транспозиція Директиви 2000/78/ЄС лишається незавершеною у кількох вимірах: непослідовне охоплення всіх захищених ознак у трудовому праві, недостатньо точні визначення непрямой дискримінації, домагань, віктимізації й розумного пристосування, фрагментарні процесуальні гарантії та санкції, а також мандат органу з питань рівності, який ще не узгоджений зі стандартами директив 2024/1499 і 2024/1500. [7] [9] [10] [17] [22]

Соціальна політика, інтерсекційна вразливість і ветеранки як індикатор спроможності держави

Україна демонструє реальний прогрес у деінституціалізації догляду за дітьми, пілотуванні закупівлі соціальних послуг і розбудові підтримки для внутрішньо переміщених осіб у рамках Ukraine Facility та Ukraine Plan. Ці кроки мають значення і фіксуються Комісією позитивно. Водночас системні прогалини зберігаються: соціальні виплати часто залишаються нижчими за прожитковий рівень, охоплення неформально зайнятих, внутрішньо переміщених осіб і безробітних є неповним, інституційний догляд для осіб з інвалідністю переважає над громадоорієнтованими моделями, а реалізація ромської стратегії та планів дій просувається повільно. [6] [24] [27] [28]

Наближення до Директиви 2000/78/ЄС у межах розділу 19 не може зводитися до формального розширення переліку захищених ознак у трудовому законодавстві. На практиці ЄС оцінюватиме, чи є в Україні придатна до дії система: сучасна трудова рамка, дієва інспекція праці, чіткі стандарти рівного ставлення на роботі, процесуальні гарантії для постраждалих від дискримінації та реальна спроможність органів з питань рівності впливати на ринок праці. У нинішній ситуації саме поєднання застарілого трудового права, високої неформальної зайнятості, слабкого соціального діалогу і воєнного тиску на домогосподарства робить розділ 19 не менш політично чутливим, ніж розділи 23 і 24. [6] [7] [11] [28]

Становище жінок з бойовим досвідом є одним із показових прикладів того, як соціальна політика, гендерна рівність, недискримінація і ринок праці перетинаються в умовах війни. Ветеранки, які повертаються до цивільного життя або звертаються по медичні та реабілітаційні послуги, можуть стикатися з бар'єрами, які традиційні інструменти соціального захисту бачать недостатньо: програми ветеранської підтримки тривалий час проєктувалися навколо чоловіка як типової категорії, психологічні й медичні послуги не завжди адаптовані до специфічних потреб жінок із бойовим досвідом, а роботодавці можуть демонструвати подвійне упередження — і до ветеранів загалом, і до жінок зокрема. [24] [25] [26]

Цей приклад важливий не сам по собі, а як індикатор ширшої проблеми. Якщо держава не здатна вибудувати для ветеранок пов'язану систему працевлаштування, перекваліфікації, медичної та психосоціальної підтримки, доглядових послуг, захисту від дискримінації на роботі і доступного супроводу на місцевому рівні, то ширші декларації про соціальну інклюзію залишатимуться непереконливими. Те саме стосується інших груп, які прямо впливають на оцінювання за розділом 19: осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, ромських спільнот, дітей у системі інституційного догляду, ЛГБТІК+ людей, які переживають одночасно дискримінацію, втрату доступу до соціальних гарантій і наслідки війни. [6] [11] [24] [25] [27] [28]

У євроінтеграційній логіці це має пряме значення. Документальне підтвердження бар'єрів через дезагреговані дані, включення вразливих груп у цільові показники стратегій зайнятості, підтримка незалежного життя осіб з інвалідністю, розвиток громадоорієнтованих соціальних

послуг і спеціалізовані програми реінтеграції є не гуманітарними додатками, а конкретними реформними кроками, які Комісія може оцінити в наступному звітному циклі. Європейський стовп соціальних прав і поточні Ukraine Reports вимагають від України не просто тематичних стратегій, а такої конфігурації соціальної політики, у якій деінституціалізація, ринок праці, місцеві соціальні послуги, бюджетні пріоритети й антидискримінаційні механізми працюють як одна система. [6] [11] [24] [27] [28]

Національна стратегія у сфері прав людини і переговорна логіка 2025–2026 років

Національна стратегія у сфері прав людини, затверджена Указом Президента № 119/2021, та план дій до неї залишаються центральною внутрішньодержавною рамкою, через яку можна оцінювати послідовність державної політики у сферах недискримінації, прав ЛГБТІК+, деінституціалізації, прав ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та інших груп, які стикаються з підвищеними ризиками порушень прав. Важливо, що ці документи не обмежувалися загальними принципами: вони містили конкретні зобов'язання щодо цивільних партнерств, злочинів ненависті, комплексної підтримки ветеранів з урахуванням гендерних аспектів та вдосконалення антидискримінаційного законодавства. Значна частина того, що сьогодні постає як євроінтеграційний порядок денний, уже давно має статус внутрішньо задекларованої державної політики. [15] [16]

Проблема полягає в темпах і якості виконання. Оцінки ПРООН, громадянського суспільства та Європейської Комісії показують, що в межах попереднього циклу найбільший поступ припав на секторальні зміни і загальні антидискримінаційні норми, тоді як найбільш політично чутливі вузли — цивільні партнерства, комплексна кримінально-правова відповідь на злочини ненависті, модернізація інституційної архітектури рівності — залишилися або невиконаними, або виконаними частково. Коли ті самі зобов'язання повторюються в кількох циклах документів без завершення, зовнішня оцінка починає стосуватися вже не окремої теми, а спроможності держави доводити чутливі реформи до результату. [4] [5] [6] [22]

Ухвалення дорожніх карт у травні 2025 року змінило саму рамку оцінювання. Майбутній цикл Національної стратегії у сфері прав людини вже не може бути черговим рамковим документом із широким переліком намірів. Він має стати інструментом, через який Україна покаже ЄС, що здатна з'єднати стандарти ЄСПЛ, *acquis*, бюджетні рішення, законодавчі кроки і механізми моніторингу в одну систему виконання. Це означає, що нова стратегія має містити не лише цілі, а й вимірювані показники, відповідальних виконавців, реалістичні строки, відкритий моніторинг і процедури участі громадянського суспільства та груп, яких безпосередньо стосуються відповідні політики. [3] [6] [23]

На підставі звітів за 2023–2025 роки варто виокремити чотири взаємопов'язані виміри, крізь які ЄС оцінюватиме якість нової стратегії: змістове охоплення без периферизації прав ЛГБТІК+, злочинів ненависті, цивільних партнерств, недискримінації у сфері праці, ромської інклюзії та деінституціалізації; фактичний хід імплементації через ухвалення і виконання конкретних законодавчих та інституційних рішень; нормативне наближення до практики ЄСПЛ, Рамкового рішення 2008/913/ІНА, Директиви 2000/78/ЕС, Стамбульської конвенції, Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та принципів Європейського стовпа соціальних прав; а також інституційну архітектуру й участь громадянського суспільства та вразливих груп у моніторингу. [6] [7] [8] [11] [14] [27] [33]

Стійка відсутність прогресу в питаннях злочинів ненависті та цивільних партнерств не спричиняє автоматичного порушення окремого формального орієнтира Ради, але безпосередньо підбиває оцінку Комісією реального наближення у розділах 23 і 19, а через це — достовірність і темп просування України в переговорному процесі загалом. Саме тому ці питання не варто подавати як вузький порядок денний окремої спільноти. Вони належать до тестів, за якими ЄС оцінює здатність держави захищати права, забезпечувати рівність і виконувати власні стратегічні зобов'язання навіть у політично чутливих сферах. [4] [5] [6] [20] [21]

Висновок

Для Європейського Союзу розділи 23, 24 та 19 є не трьома окремими бюрократичними блоками, а трьома способами перевірити одне й те саме питання: чи здатна Україна інституціоналізувати права, рівність і соціальні гарантії у спосіб, сумісний із правом ЄС та стандартами Ради Європи. Саме тому мова ворожнечі й злочини ненависті, правове визнання одностатевих партнерств, дієвість антидискримінаційної рамки, модернізація органів з питань рівності та здатність соціальної політики реагувати на перехресну вразливість не можна розглядати як тематичні додатки. Вони належать до ядра переговорної оцінки. [4] [5] [6]

Найближчий період буде визначальним не стільки для формулювання нових зобов'язань, скільки для перевірки того, чи здатна Україна надати вже наявним зобов'язанням правову завершеність і інституційну вагу. Якщо реформа статті 161 і пов'язаних із нею норм лишатиметься незавершеною, якщо цивільні партнерства й надалі залишатимуться поза законом, якщо антидискримінаційна і соціальна рамка не отримає сучасних механізмів реалізації, розрив між деклараціями і виконанням зберігатиметься. Якщо ж держава покаже рух саме в цих вузлах, це зміцнить не лише оцінки у конкретних розділах, а й загальну довіру до українського переговорного треку.

Джерела

1. European Council. European Council conclusions on enlargement, Ukraine and reforms. 14 December 2023.
<https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2023/12/14-15/>
2. Council of the European Union. EU opens accession negotiations with Ukraine. 25 June 2024.
<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/06/25/eu-opens-accession-negotiations-with-ukraine/>
3. Council of the European Union. Negotiating Framework: Ukraine. AD 9/24 CONF-UA 2/24. 21 June 2024.
<https://www.consilium.europa.eu/media/hzmfw1ji/public-ad00009en24.pdf>
4. European Commission. Ukraine 2023 Report. SWD(2023) 699 final. 8 November 2023.
https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en
5. European Commission. Ukraine 2024 Report. SWD(2024) 699 final. 30 October 2024.
https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2024_en
6. European Commission. Ukraine 2025 Report. SWD(2025) 759 final. 4 November 2025.
https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en
7. Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation.
<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2000/78/oj/eng>
8. Council Framework Decision 2008/913/JHA of 28 November 2008 on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law.
https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_framw/2008/913/oj/eng
9. Council Directive (EU) 2024/1499 of 7 May 2024 on standards for equality bodies.
<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1499/oj/eng>
10. Directive (EU) 2024/1500 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on standards for equality bodies.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1500>
11. European Commission. European Pillar of Social Rights Action Plan. 4 March 2021.
https://commission.europa.eu/publications/european-pillar-social-rights-action-plan_en
12. European Commission. Union of Equality: LGBTIQ Equality Strategy 2020–2025. COM(2020) 698 final. 12 November 2020.
https://commission.europa.eu/document/download/5100c375-40f8-4993-91b3-b130aff815cc_en
13. European Commission. LGBTIQ+ Equality Strategy 2026–2030. 8 October 2025.
https://commission.europa.eu/publications/lgbtiq-equality-strategy-2026-2030-0_en
14. European Court of Human Rights. Maymulakhin and Markiv v. Ukraine. Application no. 75135/14. Judgment of 1 June 2023.
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-224984>
15. Про Національну стратегію у сфері прав людини: Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021.
<https://zakon.rada.gov.ua/go/119/2021>
16. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р.
<https://zakon.rada.gov.ua/go/756-2021-%D1%80>
17. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5207-VI.
<https://zakon.rada.gov.ua/go/5207-17>
18. Кримінальний кодекс України.

<https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14>

19. Верховна Рада України. Проект Закону № 5488 від 13 травня 2021 року про внесення змін до КУпАП та КК України щодо боротьби з проявами дискримінації.

<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/26573>

20. Верховна Рада України. Проект Закону № 13597 від 4 серпня 2025 року про внесення змін до КУпАП та КК України щодо боротьби з проявами дискримінації.

<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56933>

21. Верховна Рада України. Проект Закону № 9103 від 13 березня 2023 року про інститут реєстрованих партнерств.

<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/41597>

22. United Nations Development Programme in Ukraine. Roadmap for Anti-Discrimination Legislation in Ukraine. 2024.

<https://www.undp.org/ukraine/publications/roadmap-anti-discrimination-legislation-ukraine>

23. Council of Europe Office in Ukraine. The Council of Europe supports Ukraine in implementing European standards on fundamental rights as part of the EU accession process. 5 February 2026.

<https://www.coe.int/en/web/kyiv/-/the-council-of-europe-supports-ukraine-in-implementing-european-standards-on-fundamental-rights-as-part-of-the-eu-accession-process>

24. Про схвалення Концепції Державної цільової програми “Ветеран. Робота” на 2026–2027 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2025 року № 1163-р.

<https://zakon.rada.gov.ua/go/1163-2025-%D1%80>

25. UN Women Ukraine. Three years of Russia’s full-scale war in Ukraine roll back decades of progress on women’s rights. 19 February 2025.

<https://ukraine.unwomen.org/en/stories/pres-reliz/2025/02/try-roky-povnomasshtabnoyi-viyny-rosiyi-v-ukrayini-zahrozhuyut-nadbanniam-dosyahnutym-za-desyatylittva-borotby-za-prava-zhinok-ikhniy-bezpetsi-ta-znachno-pohirshuyut-dostup-do-ekonomichnykh-mozhlyvostey>

26. Ministry of Economy of Ukraine. Strengthening women’s role in the labor market: outcomes of the meeting with UN Women. 10 September 2025.

<https://me.gov.ua/News/Detail/4813fb20-116f-404d-80cd-cb7bc15ea300?lang=en-GB>

27. European Disability Forum. Ensuring Disability Rights and Inclusion in Ukraine’s Recovery and Reform Process. 1 August 2025.

<https://www.edf-feph.org/publications/ensuring-disability-rights-and-inclusion-in-ukraines-recovery-and-reform-process/>

28. International Labour Organization. Ukraine country profile: labour market data.

<https://ilostat.ilo.org/data/country-profiles/ukr/>

29. Council of Europe. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Article 15.

https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG

30. European Court of Human Rights Knowledge Sharing. Article 15 — Derogation in time of emergency.

<https://ks.echr.coe.int/web/echr-ks/article-15>

31. United Nations General Assembly. Principles relating to the Status of National Institutions (the Paris Principles). A/RES/48/134. 20 December 1993.

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/principles-relating-status-national-institutions-paris>

32. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission). Principles on the Protection and Promotion of the Ombudsman Institution (the Venice Principles). CDL-AD(2019)005. 2019.

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)005-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)005-e)

33. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention).

<https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention>